

Prijs 15 cent.

INTERNATIONALE VEREENIGING BELLAMY

I

WELVAART VOOR ALLEN

GRONDSLAGEN VOOR EEN
NIEUWE MAATSCHAPPIJ

door J. Horsmeier Jr.

Stichting „Centrale Administratie BELLAMY”
Postbus 249, Haarlem

Petard R. J. K.
DH 1007
27/10/70

LEGAAT P. DE RUIJTER
Subfaculteit Planologie en Demografie
U.V.A.

De oorlog is ten einde. De Duitse militaire, burgerlijke en politieke instellingen zijn verdwenen. De strijd is beslecht en Nederland is vrij.

Een zucht van verlichting is geslaakt, vreugdetranen zijn gestort. Men heeft gejubeld toen het gerucht van de bevrijding waar bleek te zijn. Het bevrijdingsleger is met gejuich en met vlagvertoon begroet.

Toch wordt de blijdschap over de herkrege vrijheid getemperd door het leed, dat in vijf lange jaren is ondervonden. De indrukken van dat leed zijn te versch en te diep. Te groot is het ondergane onrecht, te fel zijn de toegebrachte slagen. Duizenden onzer landgenooten betreuren het verlies van vader, zoon of broer en denken vol afschuw aan de bombardementen, de razzia's, de gevangenissen, de concentratiekampen en de vuurpeletons. Duizenden ook zijn verdreven van huis en hof en denken terug aan de verwoestingen op Walcheren en in de Wieringermeer, in steden als Rotterdam, Arnhem, Zutphen en Venray. Duizenden, tenslotte, zijn gedoemd tot een onvrijwillige werkloosheid en denken aan hun fabrieken en aan hun kantoren, die verwoest zijn, of waarin het materiaal, het meubilair en de administratieve bescheiden zijn weggeroofd of verbrand. Ontelbaar velen zijn door de macht van het brute geweld tot vertwijfeling gebracht of tot opstandelingen gemaakt jegens de maatschappelijke orde, de kerkelijke instellingen of de internationale organisaties, die dat geweld niet hebben kunnen keeren. Velen hunner loopen rond met starende oogen of met gefronste wenkbrauwen en zij, die er persoonlijk wat beter zijn afgekomen, begrijpen dat.....

Rainer Maria Rilke heeft, ongeveer een jaar na den vorigen wereldoorlog, geschreven, dat wonden niet genezen door er vlaggen in te planten. en we begrijpen thans de diepe zin dier woorden volkomen.

Er is, terecht, blijdschap, maar er is ook verdriet. Er is rouw en zorg, kommer en haat. Nationale gedenkdagen met oppervlakkig feestgewoel doen de kommer nog sterker voelen en verhoogen de kans, dat het smeulende kwaad aanwakkert tot een schier onbluschaar vuur, als men niet tegelijkertijd een kentering ten goede kan waarnemen en er niet gelijktijdig vertrouwen in een betere toekomst kan ontstaan. Daarom de vraag: WAT NU?

Er zijn puinhoopen, ook in ons land. Die puinhoopen moeten worden opgeruimd en dan moet met den wederopbouw worden begonnen. Er is algeheele vernieuwing noodig: in materieelen en in geestelijken zin.

Dappere Nederlanders hebben gedurende de vijf jaren van verschrikking de handen ineengeslagen en elkaar gevonden in den onverzettelijken wil om den vijand te verslaan. Maand na maand, jaar na jaar verstreek en de samenwerking van de illegaal werkende dapperen groeide; het vertrouwen in elkaar is, ondanks verschil in wereldbeschouwing, grooter geworden. Roomsche-Katholieken, Anti-Revolutionairen, Christelijk-Historischen, Sociaal-Democraten en Communisten, Bellamyanten en Technocraten, boeren en stedelingen hebben elkaar terzijde gestaan in den steeds moeilijker, feller en risicanter wordenden strijd. Tot in den dood toe.

De godsdienstige- en politieke verschillen, welke ons land eertijds in ruim 30 politieke partijen had doen uiteenvallen, werden terzijde gesteld en niet meer in die mate gevoeld, dat de noodzakelijke eenheid verbroken bleef. Eenheid werd verkregen. Alles week voor den alles beheerschende vraag hoe den vijand schade te berokkenen en hoe het eigen land en volk zoo goed mogelijk door de moeilijkheden heen te helpen. Daarbij zijn banden voor het leven, ja over den dood heen, gelegd en werd het bewijs eens te meer geleverd, dat eendracht maakt macht. Dat mag nooit worden vergeten!

Na de bevrijding duurde de samenwerking der illegalen voort: in B.S. en M.G., toen het er om ging om het vertrouwen in de overheid en in het bedrijfsleven opnieuw te grondvesten en om daartoe diegenen in voorloopig arrest te stellen, die het vertrouwen, blijkens een verkeerd geachte politieke gezindheid en verkeerde handelingen, hadden beschaamd en verloren —, voorts in den illegalen raad van verzet, welke tot legale daden van wederopbouw werd geroepen en in het College van vertrouwensmannen, welke door de Regeering om advies werden gevraagd. Vele voorheen illegaal samenwerkende Nederlanders koesterden den wensch om de samenwerking, thans legaal, voort te zetten en de voorwaarden daartoe werden aanwezig geacht. Men had over en weer waardeering leeren koesteren voor elkaars denkbeelden en respect gekregen voor elkaars methoden, daar gebleken was, dat de verschillende meeningen over de maatschappelijke problemen toch veelal niet zóóver uiteen liepen als voordien vaak werd verondersteld, ja, dat men zóóveel gemeen had, dat het restant te overbruggen scheen. In de harde school van vijf jaren tijd hadden de illegale werkers leeren inzien, dat men ook na de bevrijding zou moeten en zou kunnen samenwerken tot heil van ons geheele volk. De basis voor die samenwerking werd en wordt ijverig gezocht.

Dat verheugt ons bovenmate, want dat zou winst zijn in de goede teekenis van het woord en een schoone belofte inhouden voor de toekomst. Zoo ooit, dan is het vooral nu de tijd om, zooals wij dat in de jaren 1932—1941 bij herhaling hebben bepleit, te zoeken naar hetgeen ons volk bindt en om te mijden hetgeen ons volk gescheiden houdt. Sectarische versnippering van de volkskracht is contrabande en leidt tot den afbraak. Samenbundeling van alle krachten leidt tot den wezenlijken opbouw van land en volk, ja tot welvaart voor allen en elke poging, die daartoe kan leiden, moet door alle goedwillenden krachtig worden ondersteund. Zoo verdient o.i. de poging van een bekend predikant, die tijdens een bijeenkomst van alle illegale strijders in de Nieuwe Kerk te Amsterdam plechtig, dringend, ja hartstoechtelijk heeft gewezen op de noodzakelijkheid eener verdere samenwerking, aller steun. Hij zeide ongeveer:

Kerk en verzet behooren bij elkaar, want beiden hebben wel begrepen, welk een ontzettende bedreiging voor de menschheid het nationaal-socialisme vormt. Zij hebben naast elkaar gestaan als strijders voor de geestelijke waarden van ons cultuurleven en voor de beste tradities van ons volk. Wij kunnen niet gelooven, dat de ondergrondse strijders na deze eerste en laatste ontmoeting weer vreemden voor elkaar zullen worden. Wij zullen ons samen actief blijven verzetten tegen iedere poging, den toestand van voor 1940 te herstellen. Laten anderen, die meenen daartoe het recht te hebben, de oude tegenstellingen opnieuw trachten af te bakenen. Wij meenen, dat die vooroorlogsche tegenstellingen niet meer reëel zijn. Wij moeten ons inzetten voor gerechtigheid en menselijkheid in ons volksleven, op het gebied van de cultuur in sociaal en politiek opzicht en als oprechte strijders naast elkaar **blijven** staan.

Inderdaad, de illegale strijders moeten hun strijd, thans met open vizier en met geestelijke wapenen, voortzetten op het positieve terrein van den wederopbouw. Tijdens de illegaliteit ging het er immers niet alleen om den vijand te verdrijven, maar vooral ook om daardoor de vrijheid te herkrijgen en ons volk weer mogelijkheden tot welvaart te schenken. Onze vrijheid nu moet ten volle worden gegarandeerd en gebruikt, onze productiviteit moet zoo hoog mogelijk worden opgevoerd en ons volk moet een zoo groote mate van welvaart worden gewaarborgd, dat het voor immer is vrijgesteld van de materiele zorgen, die het — dat is gedurende den bezettingstijd weer overduidelijk gebleken — beletten den blik naar hooger sferen te richten. Maar dat is niet alleen de taak van de illegale strijders. Stuk voor stuk moeten wij

allen strijden voor het verwerven van die vrijheid en die welvaart.

Het voorgeslacht heeft te dien aanzien een groote schuld op de schouders van het tegenwoordige geslacht geladen. Zeer velen hebben dat niet begrepen of niet willen erkennen en hebben op hun beurt de schuld weer vergroot. Wij zijn jegens onze kinderen en kindskinderen verplicht die schuld zoo snel mogelijk te delgen en ons volk heeft in dien strijd schouder aan schouder te staan.

De strijd tegen het nationaal-socialisme is beslecht; de oorlog is gewonnen. Maar we zijn er nog niet. Thans moet de strijd worden voortgezet tegen die vijanden, welke in oorlogs- en in vreedstijd ons volk bij voortdurend besluipen: honger, koude en naaktheid. Zij maken hun slachtoffers in toenemende mate en in alle kringen onzer samenleving. Laten wij ons vooral niet wijs maken, dat ons volk vóór den oorlog welvarend was. Dat wordt nogal eens beweerd door menschen, die het zelf nog goed hebben en die geen open oog hebben voor de wezenlijke oorzaak van de reeds toen heerschende wantoestanden. Die algemeene welvaart was schijn! Als totaliteit genomen, was het nationaal vermogen groot. Zeker, maar de meeste Nederlanders hadden individueel daarin maar een heel gering aandeel: niet minder dan 55% van onze bevolking kwam voor aanslag in de belasting niet in aanmerking, omdat... het persoonlijke inkomen minder dan f 800.— per jaar bedroeg, terwijl 20% een inkomen genoot tusschen f 800.— en f 1400.— per jaar. Van die drie kwart van onze bevolking kan moeilijk worden gezegd en volgehouden, dat het welvarend was en over voldoende koopkracht beschikte. Ook het feit, dat er niet minder dan ongeveer 8200 liefdadigheidsinstellingen zich beijverden om het leed der armen eenigszins te verzachten, getuigt van armoede in plaats van welvaart.

De strijd dient daarom radicaal te zijn. Het gaat thans om de vraag op welke wijze zooveel kan worden voortgebracht en gedistribueerd, dat in de behoeften van het geheele volk ten volle kan worden voorzien —, dat aan alle werkkrachten volwaardig, productief werk kan worden opgedragen en dat het onpersoonlijke geld wordt vervangen door een strikt persoonlijk crediet der gemeenschap. Het gaat, in enkele woorden gezegd, om de vraag hoe welvaart aan allen kan worden gewaarborgd en om niets minder dan dat. Dat is, wij erkennen het, simpel gezegd, maar er zit heel wat aan vast om het zoover te krijgen.

Het heeft den schijn alsof wij hier alleen „maar” een materialistisch probleem aansnijden. Hoezeer dat op zichzelf reeds de moeite van den strijd waard zou zijn, toch is dat niet het geval. Met de regeling der materie houdt n.l., naar onze meening, de geestelijke ontwikkeling van den mensch ten nauwste verband. Wij herhalen: dat is gedurende den bezettingstijd weer overduidelijk gebleken. De mensch maakt de omstandigheden, maar de omstandigheden vormen den mensch.

TROELSTRA zegt ergens zeer terecht, dat de groote geestelijke aanleg van de massa der menschheid gekruisigd ligt op de martelpaal der broodzorgen. Dat is, zoo beweert men in bepaalde kringen, een materialistisch-socialistisch standpunt. Maar JAN LIGTHART is blijkbaar van hetzelfde gevoelen als hij schrijft, dat vrome woorden en vrome voornemens heel gemakkelijk zijn zoolang we zelf niet in de ellende zitten, terwijl Prof. Dr. A. J. DE SOPPER eens in het Algemeen Handelsblad neerschreef:

Preek maar tegen de menschen met een leege maag, als jezelf doorvoed bent.

Zoo is het en daarom dienen de omstandigheden, waaronder ons volk leefde en werkte, radicaal te worden gewijzigd en zullen lapmiddelen niet baten.

De krachten, die voor, tijdens en na den oorlog het voortbrengings- en distributieproces beheerschten, stellen de productie en de distributie in op het eigen belang en niet op dat der gemeenschap. Men vraagt zich daarbij niet af op welke wijze in alle behoeften van het geheele volk kan worden voorzien, maar hoe men eigen winsten kan ver-

grooten, eigen invloed en macht kan versterken en eigen bedrijf kan stabiliseeren. Elke winst voor den enkeling echter beteekent een te hoogen prijs voor het volk als geheel. Rationalisatie beteekent in de tegenwoordige maatschappij in feite tevens werkloosheid en verkleining van de kansen op een goede positie. In het voortbrengings- en distributieproces heerscht een felle strijd en de goede kansen op een overwinning zijn voor de meeste deelnemers aan dien strijd uiterst gering.

De strijd om het bestaan en de verovering van een positie vormen de individueele zorgen van allen dag. Zij veroorzaken binnenlandsche onlusten, werkstakingen en werkloosheid, vernietiging van kostelijke producten, politieke crises en vliegenvangerij, moreele en geestelijke verwildering. Zij leiden tenslotte — op de internationale markten ten toppunt gevoerd — zelfs tot de internationale spanningen en oorlogen als dien van 1914—1918 en van 1939—1945. Het is de strijd tusschen arbeid en kapitaal, een strijd, waarvan vaak op volksmisleiding gerichte ideologieën worden verbonden.

Het kankergezwel, waaraan de hedendaagsche maatschappij nog lijdt, is het liberalistisch-economisch stelsel, dat de krachten baart, die den dagelijkschen strijd op de beurs, in de fabriek en op het kantoor, in de kerk, de school en de politieke arena, in de huizen der rijken en in de hutten der armen telkens opnieuw ontketent en aanblaast en dat stelsel dient dus te worden bestreden. Daarbij gelden niet meer de oude leuzen als „ieder voor zich en God voor de zijnen”, „allen voor één en één voor allen”, Proletariërs of Christenen aller landen vereenigt U”, maar „**allen voor allen**”. Dat is dé leuze, die wij allen als goede vaderlanders, beter gezegd, als kinderen van één Vader, hebben aan te heffen en.... te verwerkelijken. Want daarop vooral komt het nu aan!

Vrij algemeen keert men zich tegen de werkloosheid, de groente- en fruitvernietiging en tegen het parlementaire stelsel. Vrij algemeen ook is het streven om den afstand tusschen werkgever en werknemer te verminderen. Men wil medezeggenschap aan voet en top van het bedrijfsleven invoeren of verstevigen. Men wil een scherper Regeeringscontrole doen uitoefenen op het voortbrengings- en distributieproces —, de vermogens en hooge inkomens zwaar belasten en de winstpercentages limiteeren. Men zoekt ijverig en vrij algemeen naar middelen om tot betere verhoudingen te komen en ook de kerkelijke instellingen hebben sterk gepleit voor betere sociale toestanden. Het voor de hand liggende middel echter grijpt men zelfs nu niet aan.

Durft men dat niet of wil men niet? Men tast het kwaad in elk geval niet bij den wortel aan en treft de vijanden niet in het hart. Immers het bestaande economische stelsel laat men bestaan. Er wordt slechts gesproken over „geleide economie”. Wanneer echter het bestaande stelsel — al dan niet onder controle, doch in haar grondbeginselen onaangetast — wordt gehandhaafd, dan zal ook de werkloosheid niet intensief kunnen worden bestreden —, dan zal het befaamde concurrentie- en winststelsel weer — alle prijsregelingen ten spijt — hoogtij vieren —, dan zullen de belangentegenstellingen blijven bestaan en zullen de splijtzwammen in ons volk blijven voortwoekeren. Het bestaande stelsel leidt, dat is toch langzamerhand voor iedereen wel duidelijk geworden, tot een krankzinnige opeenhooping van geld, goederen en macht bij enkelingen en tot verpauperisering van steeds grootere bevolkingsgroepen. Dat wil zeggen, dat een kleine kring van machthebbers niet meer weet wat zij moet beginnen met de opgestapelde rijkdommen en dat een steeds grooter wordende massa honger gaat lijden en zich tegen de koude niet langer kan beschermen.

Onze strijd geldt dus niet — het zij uitdrukkelijk vastgesteld — den persoon, den kapitalist als ge wilt, maar het bestaande economisch stelsel, dat de persoonlijke bedrivers van het zich — ook in vredetijd — opstapelende leed noodzakelijkerwijze ten tooneele voert en houdt. De kapitalist, de grootbezitter, bestaat bij de gratie van het stelsel en bij de gratie van het volk, dat dit stelsel handhaaft. Daarom moet dit stelsel

worden vervangen door een ander, dat waarborgen kan bieden voor welvaart aan allen.

Is dat te doen? Is dat wel menschenwerk? Loopt dat niet uit op revolutie?

Het is begrijpelijk, dat men die vragen stelt, want de strijd lijkt te geweldig en de vijanden lijken te sterk. De vernieuwing echter ligt in de tijd besloten en de immer voortschrijdende ontwikkeling van het maatschappelijke gebeuren — nationaal en internationaal — spot met dergelijke problemen. De tijd stelt het probleem en eischt de oplossing. Hoe dan ook. Elke vernieuwing is door middel van menschen tot stand gebracht en elk werk kan door menschen worden gedaan, hoe inspannend en moeilijk het ook is. Slechts wanneer de mensch zijn tijd niet verstaat en wanneer verantwoordelijke lieden — de teekenen des tijds niet willende verstaan — het roer, tegen beter weten in, niet willen omgooien, slechts dan bestaat kans op revolutie. Dat heeft men echter zelf in de hand: verstaat men den tijd en verzet men bij het verlopen van het getij zelf de bakens, dan voltrekt zich de vernieuwing langs evolutionairen weg en daarvoor willen wij pleiten.

Het ligt dus aan ons volk zelf of de noodzakelijke vernieuwing zich al dan niet op de best denkbare wijze voltrekt. „Wanneer een volk zich, aldus „Het Parool” van 8 Juni 1945, „inderdaad zou neerleggen bij een systeem, waarin met twee gewichten gewogen wordt. „OMDAT ER TOCH NIETS VAN TERECHT KOMT”, dan zal er inderdaad niets van terecht komen”. „Dit kankerende wantrouwen”, aldus het blad verder, „dat nergens in geloof en dat altijd pessimistisch is, werkt verlamdend. Het begin van de vernieuwing, die thans van vele zijden wordt bepleit, moet zijn, dat wij hiermede breken. Wij dienen vrouwen te hebben in de toekomst en moeten den toestand klaar onder oogen zien. Doen wij dat, dan zullen wij moeten toegeven, dat samenwerking van alle groepen van ons volk noodig is om tot een volledige vernieuwing en een wezenlijken opbouw van ons volk te geraken”.

Er zijn vele voorbeelden aan te halen van samenwerking tusschen landen, groepen en personen, die menschenwerk waren en succesvol zijn verlopen. Allereerst wijzen wij op de samenwerking tusschen Amerika, Engeland en Rusland in den gemeenschappelijken strijd tegen het nationaal-socialisme en aan de pogingen, die de verbondenen, onder leiding van TRUMAN, CHURCHILL en STALIN, ondernamen, om in even krachtige samenwerking den ingeluiden vredestoestand te bestendigen. Dat wil niet zeggen, dat alle meningsverschillen over boord zijn gegooid, maar men streeft er naar die verschillen te overbruggen door het gemeenschappelijke verlangen naar een bestendigten vredestoestand. Waar een wil is, daar is een weg.

Voorts wijzen wij op den strijd van de vakbeweging en de groepeerings van de werkgevers, op den strijd van ideële verenigingen als die van geheelonthouders en vegetariërs enzoovoorts, op den gemeenschappelijken arbeid van kerkelijke instellingen en politieke partijen. Men heeft, elk voor zich en ieder op het eigen terrein, in den tijd besloten verdienstelijk werk gedaan en kunnen doen, doordat velen zich tot het bereiken van een gemeenschappelijk doel hadden vereenigd, m.a.w. omdat er samenwerking bestond voor éénzelfde doel.

Ook nu weer zet de vakbeweging haar taak voort om, op haar wijze, de belangen van de werknemers te behartigen. Zoo zijn b.v. het N.V.V., de R.K. en de Chr. vakbonden legaal herrezen —, de plaatselijke bestuurdersbonden zijn alweer aan den slag gegaan —, de centr. commissie voor georganiseerd overleg heeft al ten Departementen besprekingen gevoerd om tot vaststelling van een nieuw Rijksbezoldigingsbesluit te geraken. Men voert ijverig actie en doet — elk op het eigen terrein — wat mogelijk is om in eendracht betere sociale toestanden te scheppen. Naast deze herrezen oude organisaties zijn nieuwe bewegingen ontstaan, als de Eenheidsvakbeweging en het Verbond van Werkers. Ook deze instellingen streven naar eenheid op het gebied der vakbeweging, maar worden niet

vriendelijk aangekeken door de oude vakbonden.... Strijd in de eigen kring. Allen echter streven naar de behartiging van de belangen der werknemers: naar een behoorlijk loon en een behoorlijken arbeidsduur, naar uitkeeringen bij ziekte en dood, naar pensioen op niet te hoogen leeftijd, naar medezeggenschap in bedrijfsraden en in raden van toezicht, kortom naar bestaanszekerheid en een zoo groot mogelijke welvaart. Stond voorheen bij de socialistisch georiënteerde werknemers de klasse-strijd op den voorgrond, thans schijnt die strijd beslecht en dringt men zelfs in de vakbeweging aan op samenwerking tusschen werkgevers en werknemers. Zelfs is een stichting van den arbeid in het leven geroepen, waarin werkgevers en werknemers tezamen de problemen van den arbeid bespreken. Het heeft er dus veel van alsof we op den goeden weg zijn. Maar, schijn bedriegt. Men bestrijdt slechts, fel of in gemoedelijkheid, de gevolgen van een even verfoeilijk als verouderd stelsel, maar vergeet, dat men zoolang dat **stelsel** onaangetast blijft, steeds weer voor nieuwe gevolgen komt te staan.

Ook de werkgevers vereenigen zich weer ter behartiging van hún belangen. Wel zijn zij bereid de belangen der werknemers mede onder oogen te zien en te bespreken, maar uiteraard slechts voor zoover daarmede ook het eigen belang is gediend, althans daarmede niet in strijd komt. Men kan ook moeilijk anders verwachten.

Het gaat intusschen niet meer om een uur korter of langer werken, om wat meer loon en om betere veiligheidsmaatregelen en recreatie-zalen in de fabrieken, om wachtgeld en pensioen. Daarvoor heeft ook het nationaal-socialisme geijverd, al was dat ook slechts in naam.

Verhooging van loonen en verbetering van sociale toestanden in het algemeen — hoe nuttig en noodig ook op zichzelf — doen noodzakelijkerwijze den eindprijs van het product in minstens gelijke mate stijgen: de vicieuse cirkel. Het gaat er thans om de werkloosheid afdoende te bestrijden, dus niet door toekenning van „wachtgelden” en het laten verrichten van grondwerk onder leiding van speciale diensten, maar door selectieve tewerkstelling in het productieapparaat. Het gaat er thans om iedereen voldoende koopkracht te geven —, evenwicht te scheppen tusschen prijs en loon —, zooveel te produceeren, dat niemand te kort komt. Het gaat, kort en goed, om de vraag, op welke wijze aan iedereen, van wieg tot graf, welvaart kan worden gewaarborgd in een land waar algemeene welvaart mogelijk is.

Die waarborg kan geen enkelen particulieren werkgever, hoe welwillend deze ook moge zijn, en geen enkele verzekeringsmaatschappij, hoe groot haar reserves momenteel ook moge zijn, geven.

Het belang van den particulieren werkgever is o.a. rationalisatie van zijn bedrijf, d.w.z. aanschaffing van zoovele en zoodanige machines, en zoodanige toepassing van de nieuwste vindingen der wetenschap op het gebied der psycho-techniek, efficiency en administratieve leer, dat hij met een minimum menschelijke arbeidskracht de hoogstdenkbare productiehoeveelheid kan voortbrengen tegen den laagstmogelijken prijs, opdat hij een zoo groot mogelijke afzet en dus een zoo hoog mogelijke winst kan halen en in den concurrentiestrijd kan overwinnen. Dat betekent aan den anderen kant werkloosheid en werkloosheid op haar beurt beteekent steunmaatregelen van Regeeringswege enerzijds, verlaging van loonen en verslechterring van den rechtstoestand anderzijds. De thans beoogde solidariteit der werknemers — welke door de verscheidenheid der vakbonden tot een paskwil is geworden — raakt dan heelemaal weer zoek, want in den dagelijkschen strijd om het bestaan moet iederen werknemer wel trachten persoonlijk staande te blijven en zich, zij het ten koste van anderen, een positie, d.w.z. koopkracht, te veroveren. Ook hier dus weer de vicieuse cirkel.

Steunmaatregelen hebben verzwaarde belastingen tengevolge en deze verminderen — evenals verlaging van loonen — de koopkracht der koopkrachtigen. De met steun — of wachtgeld — begiftigde werkloozen — of leden der arbeidsreserves — ontvangen te weinig om **behoorlijk** van te

leven en de door de verhoogde belastingen zwaar getroffen middelmatige inkomens worden tot onvoldoende inkomens naar beneden gedrukt. Het gevolg is vermindering der koopkracht; daardoor ontstaat een algemeene versobering — die ons reeds in de Pers is aangekondigd —, zoodat het bedrag, dat aan consumptiegoederen werd besteed, wordt verkleind bij nagenoeg gelijkblijvende belegging in kapitaalgoederen. Verkleining van consumptie is verkleining van omzet. Dat beteekent stagnatie in de productie, vernietiging van producten, afvloeiing van arbeidskrachten en door nieuwe werkloosheid en verlaging van loonen, nog geringeren omzet, kortom.... de vicieuze cirkel. Het lijkt wel een gekkenhuis en dat is het ook.

Men wil niet terug naar de productie-vernietiging, maar wij vreezen het ergste. In „Economisch Nieuws” No. 1040 van 5 Juni lazen wij het volgende bericht onder het hoofd „Engeland - Haringvangst”:

„Als gevolg van den grooten aanvoer van haring te Sornoway, de grootste vischhaven van Schotland, is door de Herring Producers Association den visschers aangeraden hun vangsten overboord te werpen. Men wil op deze wijze den prijs handhaven op £ 3.18/- per maatje van 750 stuks”.

Nauwelijks is de oorlog ten einde en nog is den oorlog met Japan in vollen gang en reeds zijn de particuliere deelhebbers aan het voortbrengingsproces bezig op de oude beproefde manier hun winsten veilig te stellen. Of de bevolking in Engeland — en elders — daardoor minder zal kunnen consumeeren dan mogelijk blijkt, dat is niet voor hen de vraag. De voortbrenging en de distributie zijn immers nog steeds ingesteld op de winst en niet op de behoeften der gemeenschap. Ziet, daarin zit het groote gevaar voor de toekomst ook van ons volk, ja van heel de menscheid, een gevaar, dat reeds nu, hoe is het mogelijk, opdoemt. Daarvoor willen wij ernstig waarschuwen. Dat dit gevaar niet denkbeeldig is, blijkt.

Dat alles tezamen is ten nauwste verbonden aan het liberalistisch-economisch stelsel, aan het kapitalisme dus en handhaving daarvan beteekent, in al zijn gevolgen, herhaling der vooroorlogse toestanden, die niemand terug verlangt —, honger, koude, naaktheid in een land waar algemeene welvaart kan heerschen —, belangentegenstellingen en strijd waar broederschap zou kunnen zijn.

Het werk van de politieke partijen, de vakbonden en de pers is, hoe loffelijk ook het streven naar samenwerking en het verkrijgen van betere sociale toestanden moge zijn, lapwerk. Met het opzetten van een nieuwe lap op een oude broek, blijft de broek oud; hij kan nog een poosje mee misschien — al heeft hij een onooglijk uiterlijk gekregen —, maar na korten tijd scheurt hij bij de nieuwe lap af. Met opplappen blijft de oude maatschappij de oude. Ons volk moet radicaal durven te zijn in een radicalen tijd als de onze; het moet zich een heel nieuw pak aanmeten. Anders gezegd: het kwaad in den wortel aantasten, de vijanden in het hart treffen, het liberalistisch-economisch stelsel vervangen door de op het welzijn van allen ingestelde economie, waarvan de Amerikaansche schrijver en ziener EDWARD BELLAMY in zijn boeken „In het jaar 2000” en „Gelijkheid voor Allen” de grondbeginselen heeft omschreven.

Allereerst dient het particuliere concurrentie- en winststelsel, dat is ingesteld op de belangen van den enkeling, gemeenschappelijk te worden aangevallen en verslagen.

Vervolgens moet de productie worden ingesteld op de behoeften van het geheele volk en worden bevrijd van het streven naar winst.

Voorts moet het onpersoonlijke geld, dat thans alom dient tot speculatieobject, dat tot vorming van financieele overmacht leidt en vervreemdbaar is, worden vervangen door een persoonlijk crediet, dat niet kan worden overgedragen en dat louter dienst doet als ruilmiddel.

Tenslotte moet aan iedereen, van wieg tot graf, een gelijk aandeel worden gewaarborgd in de gezamenlijke productie.

Wij zijn het er bij voorkeur over eens, dat deze ideeën niet in een

paar dagen kunnen worden verwerkelijkt. Daarvoor is een in groote lijnen opgesteld concreet plan noodig. Het voorbereiden daarvan kost tijd. Vele gegevens zullen moeten worden verzameld en bestudeerd alvorens het plan zal kunnen worden opgesteld. Men dient te weten hoe groot de productie-, transport-, opslag- en distributie-mogelijkheden zijn, hoe groot ook de behoeften, en tal van moeilijkheden ook zullen onder oogen gezien en uit den weg geruimd moeten worden. Maar allereerst moet het volk het over de beginselen, die aan onze ideeën ten grondslag liggen, eens zijn.

Wij willen er hier nog op wijzen, dat de maatschappelijke problemen in ons land niet op zichzelf staan, maar in alle landen dezelfde zijn. De ontwikkeling schrijdt verder; de techniek is geperfectionneerd en de wetenschap baart steeds weer nieuwe vindingen. Afstanden tellen niet meer en de moeilijkheden, die er nog zijn, kunnen met vereende krachten worden overwonnen.

Als het mogelijk is om alle valide werkkrachten in continu-arbeid te werk te stellen in destructiewerkplaatsen als die der oorlogsindustrie —, om bommenwerpers en tanks aan de loopende band te vervaardigen —, om millioenenlegers te organiseren en tot de overwinning van een schier oppermachtigen vijand te voeren en middelerwijl de soldaten en de burgerbevolking voldoende te voeden, te kleden en te huisvesten, dan moet het ook mogelijk zijn om in vreedstijd alle valide werkkrachten in continu-arbeid te werk te stellen in de constructie-werkplaatsen der vredesindustrie —, om b.v. schepen en vliegtuigen aan de loopende band te vervaardigen —, om millioenen-arbeiderslegers te organiseren in den strijd tegen de schijnbaar onoverwinnelijke vijanden honger, koude, naaktheid en om, tenslotte, aan iedereen de vereischte welvaart te verzekeren.

Het menschelijk vernuft, het organisatievermogen van den mensch, stelt de menschheid daartoe in staat, mits de mensch wil, zijn hooge roeping verstaat en dus zijn geest daarop instelt.

De Labour Partij in Engeland, met ATTLEE aan het hoofd, die den verkiezingsstrijd tegen de conservatieve partij van CHURCHILL heeft aangeboden, acht het noodzakelijk om de spoorwegen, het mijnwezen en de levensmiddelenbranche te nationaliseeren. In Amerika heeft de Regeering de spoorwegen genationaliseerd en in ons land bestaan Regeeringsplannen tot algeheele nationaliseering van het mijnwezen. Wij zijn het daarmee eens, maar reiken met onze plannen verder.

Wij bepleiten de nationaliseering van heel het bedrijfsleven, van gansch het voortbrengings- en distributieapparaat, de selectieve tewerkstelling van alle werkkrachten, de toekenning van een strikt persoonlijk crediet en van in den aanvang minstens voldoende koopkracht om in de elementaire behoeften van alle menschen te voorzien, met als einddoel het gelijke aandeel voor allen in de gezamenlijke productie. Dát is de basis voor den economischen vrede, die op haar beurt beteekent het voorkomen van nieuwe oorlogen zoodra deze nationale economie internationale toepassing vindt. Dat ook is de basis voor de vurig verlangde eenheid en samenwerking, omdat aller belang is gediend met een zoo hoog mogelijke productie en een zoo rechtvaardig mogelijke verdeling.

Geen der bestaande partijen, vakbonden en couranten komt voor die basis op en daarom achten wij ons verplicht weer mee te zingen in het koor der volksvoorlichters en weer opnieuw den strijd aan te binden voor een betere maatschappij. Het kapitalisme heeft zijn tijd gehad, maar houdt zich in den doodstrijd nog vast aan de stroohalmen van conservatieve stroomingen. Wij maken de geboorte mede van een nieuw stelsel en ervaren de weeën, die met die geboorte schijnen gepaard te moeten gaan.

De Internationale Vereeniging Bellamy stelt haar organisatie gaarne toegankelijk voor allen, die haar propaganda voor de grondbeginselen der Bellamy-economie en de verwerkelijking der Bellamy-gedachte daadkrachtig willen steunen.

GRONDSLAGEN

VOOR EEN NIEUWE MAATSCHAPPIJ.

TWAALF PUNTEN UIT BELLAMY'S ECONOMIE.

1. De welvaart der gemeenschap is de welvaart van het individu. Een volk is niet welvarend, zolang niet ieder gelijkelijk in de welvaart deelt.
2. De hulpmiddelen tot het scheppen van welvaart behoren in handen te zijn van de gemeenschap.
3. Het voornaamste middel tot welvaart is de arbeid. De gemeenschap heeft recht op de arbeidskracht van al hare leden. Het bestuur der gemeenschap moet alle arbeidskracht organiseren tot welvaart voor allen.
4. Geen enkel individu heeft uitsluitend rechten. Ieder heeft ook plichten tegenover de gemeenschap. Arbeidsplicht rust op ieder; het recht op aandeel in de arbeid of in het geproduceerde kan niemand worden onthouden.
De vrouw heeft dezelfde rechten en plichten als de man. De arbeid in het gezin strekt tot nut van de gemeenschap en is dus gelijkwaardig aan iedere andere arbeid.
5. Het is de plicht van den meest begaafde en den sterkere, betere of meerdere arbeid te verrichten dan een naar lichaam en geest zwakkere. Zo hij die plicht verwaarloost, is hij in gebreke. Het aandeel in plicht en welvaart is dus voor ieder gelijk.
6. De moeilijkheid van de arbeid bepaalt niet het loon, doch weer spiegelt zich in de arbeidsduur.
7. Het gelijke aandeel in de gemeenschappelijke welvaart is onvervreemdbaar eigendom van ieder lid der natie gedurende het gehele leven.
8. Ieder individu krijgt de volle gelegenheid, zijn gaven te ontplooien, opdat het gebruik dier gaven de gemeenschap moge ten goede komen.
9. Daar de machine een zeer belangrijk middel is tot productie en distributie van het nodige en nuttige, behoort zij aan de gemeenschap. Indien de voortschrijdende ontwikkeling der techniek het produceren en distribueren vergemakkelijkt, wordt de arbeidstijd verkort.
10. Ieder is vrij, zijn aandeel te besteden naar eigen smaak en verkiezing. De vraag regelt de productie. Het aandeel is van bepaalde geldigheidsduur, wordt na het verstrijken daarvan vernieuwd en is strikt persoonlijk.
11. Internationale goederen- en dienstenruil wordt door het landsbestuur geregeld.
12. Elke godsdienstige en ethische richting vindt volkomen vrijheid van uiting.

